

Ang Panimulang Rehistro ng Wika sa Industriyang Pag-aalahas ng Barangay Calvario sa Lungsod ng Meycauayan, Bulacan

*The Introductory Language Register of Jewelry Industry in Barangay
Calvario of Meycauayan City, Bulacan*

VLADIMIR B. VILLEJO

villejo.vladimir@deped.gov.ph

Mataas na Paaralang Pang-alala kay Mariano Marcos

ABSTRAK

Nag-ugat ang makasaysayang lugar ng Meycauayan sa taguri na ‘maykawayan’ kung saan pinaniniwalaang itinatag dito ang simbahang yari sa nipa at kawayan. Dahil sa natatangi nitong kasaysayang heograpikal bilang unang kinilalang lalawigan bago ang Bulacan, marahil, nagsisilbing batis din ito ng mayamang karanasan at salaysay pangkalinangan na naipapahayag sa pamamagitan ng wika. Ang industriya ng pag-aalahas ay nagsilbing isa sa mga industriyang batis ng kabuhayan sa buong lungsod bukod sa balat, *handicrafts*, pagpapanday, at iba pa. Bagama’t kinikilala ang Meycauayan sa industriyang pag-aalahas, ito ay kinakitaan ng unti-unting pagtamlay sa paglipas ng panahon. Mangilan-ngilan na lamang ang nagpapatuloy at nagtataguyod ng kanilang kabuhayang bansag sa kanilang lugar partikular sa Brgy. Calvario. Layunin ng papel na siyasin ang mga panimulang umiiral na rehistro ng wika mula sa mga glosaryo ng salita na nakakabit sa proseso ng pag-aalahas gayundin ang paggalugad sa kalagayan nito sa modernong panahon. Ginamit ang *Value-Chain Process* ni Porter at *Systemic Functional Linguistics* ni Halliday bilang balangkas, sinuri ang proseso ng paggawa ng pag-aalahas na siyang pagmumulan ng mga salita, at paglalahad ng mga kahulugang nakaugat sa industriya. Tinalakay rin sa papel na ito ang mga konseptong nakasalig sa sosyolingguwistika ng wika upang mapagtibay ang pagiging domeyn ng pag-aalahas sa lungsod ng Meycauayan at makapag-aambag sa industriyang lokal at panlalawigan.

Mga Susing Salita: Pag-aalahas, Platero, Value-Chain Process, Systemic Functional Linguistics, Glosaryo ng salita

ABSTRACT

The historic place of Meycauayan was derived from the term 'makawayan' where it is believed that the church made from nipa and bamboo was established here. Because of its historical geographic development, as it is being named as the first province before it became Bulacan, it could spring enriched experiences and cultural narratives shared through its language. The jewelry industry serves as the heart of livelihood, aside from leather, handicrafts, forge welding, etc. Even though Meycauayan was named as the jewelry capital, there is a decline over the years. Only a few were still pursuing it, since it is their livelihood, particularly at Brgy. Calvario. The aim of this study is to examine the initial existing language register from the glossary of words embedded in the jewelry-making process, as well as explore the situation of it in this modern age. Value Chain Process and Systemic Functional Linguistic by M.A.K. Halliday will be served as a framework, the words that come from the jewelry-making process were analyzed and its meaning aligned to the industry. This paper also discussed some concepts related to sociolinguistics that strengthened the domain of the jewelry industry in the city of Meycauayan and would contribute to the local and provincial industries.

Keywords: Jewelry, Goldsmith, Value-Chain Process, Systemic Functional Linguistics, Glossary of Words

PANIMULA

Kasaysayan ng Pag-aalahas sa Pilipinas

Ang pag-aalahas ay tumutukoy sa gawain ng paglikha ng mga ornamental na palamuting pangkatawan gaya ng kuwintas, singsing, at pulseras na naglalarawan sa katayuan sa buhay ng mga gumagamit nito. Makulay at malalim ang kasaysayan ng pag-aalahas sa Pilipinas na ipinakita sa mga nahukay na kagamitan at kasangkapan ng mga sinaunang Pilipino. Ang mga natuklasang mga labi gaya ng pulseras, kuwintas, mga pandigmang sandata, at iba pa ay kalimitang ikinakalakal ng ating mga ninuno sa mga dayuhan sa pamamagitan ng sistemang barter. Tinatayang nasa kalagitnaan ng ikasampu hanggang ikalabintatlong siglo na ang nakaraang panahon, bago pa sakupin ng mga Español ang ating bansa ay may maunlad na sistema na ng pamumuhay ang mga Pilipino. Patunay ito sa mga kagamitang nilikha at binuo ng ating mga sinaunang mag-aalahas o

craftsmen na nahubog ang kahusayan buhat sa pagkalantad sa iba't ibang mangangalakal galing sa mga karatig-bansa sa Timog-Silangang Asya. Maituturing itong maunlad na sistemang pangkalakalan sa buong Asya dahil sa matibay na ugnayang kultural ng mga sinaunang Asyanong nakapaligid sa bansang Pilipinas (Asia Society n.d.).

Ginto ang pangunahing metal na ginagamit ng mga mag-aalahas na nahukay sa mga makasaysayang lugar. Nadiskubre ang mga ornamental na kasangkapan na mga bangang ceramic at kabaong na yari sa kahoy ng isang Pranses na si Alfred-Alfred Marche noong 1881. Natagpuan naman sa lalawigan ng Marinduque noong 1960 hanggang 1981 ang ibang mga gawa sa gintong kasangkapan. Malinaw na sa mga nagdaang dekada na buhay na buhay ang kalakalan ng mga sinaunang Pilipino at hindi maikakaila ang kaalaman ng mga Pilipino sa usapin ng paggawa ng kasangkapang yari sa ginto na kasamang natuklasan sa mga ceramic na galing sa mga Tsino (Asia Society n.d.).

Dahil sa pagiging pangunahing materyal ng ginto sa paggawa ng alahas ay kapansin-pansin na noon pa man, bahagi na ito ng sinaunang kultura ng mga Pilipino. Ayon sa artikulo ni Canilao, mamamalas ang sistema ng pagmimina ng mga Pilipino ng ginto na natagpuan sa kuweba ng Guri sa Palawan. Tinatayang nasa 500 B.K. nagsimula ang pagmimina ng mga katutubong Pilipino at pinatunayan ito ng antropologong si Evelyn Caballero na inilarawan ang pagdodokumentong ito bilang peryodisasyon. Malinaw na isinaad ng peryodisasyon ang paggawa ng mga kagamitang yari sa ginto na noon ay madaling matagpuan sa iba't ibang bahagi ng kapuluan (310). Sa katunayan, nakukuha o nalilikom lamang ng mga Pilipino ang mga ginto sa mga ilog:

Ang pinakaunang kasulatan na tumutukoy sa ginto sa Pilipinas ay ang Inskripsiyon sa Binatbat na Tanso ng Laguna (IBTL) na may petsang 900 M.K. Ito ay isang kasulatan na nag-aabsuwelto sa utang ng napakalaking halaga ng ginto (Tiongson 2008, 1; Lopez 1992, 23). (Ang) ginto ay nakikita sa lahat ng mga isla; ito ay nakukuha mula sa mga ilog, at sa ibang lugar sa mga minahan, na trinatrabaho ng mga Pilipino. Ngunit hindi nila ito minimina nang sobra-sobra, kundi sa mga panahon lamang na higit na kailangan... hindi nila ninanasa ng yumaman ang lupa ay nagtataglay ng lubos na ginto, dahil maraming Pilipino, maski pinuno o hindi, maski malayang tao o alipin, ay kumukuha at nagbebenta ng ginto [Salin ng may-akda: Canilao. Sipi mula sa de Legaspi 1569, 56]

Dagdag na katibayan din ang mga nahukay na tunawan ng ginto, mga kagamitang metal sa paglikha at mga hilaw na ginto sa mga balangay—ang itinuturing na sinaunang bangka ng mga katutubong Pilipino sa lungsod ng Butuan, Agusan del Norte. Noong 1981, aksidenteng nadiskubre ang bungkos na mga gamit na yari sa ginto dahil sa proyekto ng irigasyon sa munting baranggay ng Magroyong, bayan ng San Miguel, Surigao del Sur malapit sa Butuan sa isla ng Mindanao. Ito rin ang nagpasinaya sa Locsin Foundation upang ipagpatuloy ang proyektong arkeolohiko sa pangunguna ni Warren Peterson na nakahukay ng anim na labi sa isang *excavation site* sa

bayan ng Masago na malapit din sa Butuan. Napakahalaga ng mga nahukay na katibayang ito at masinop na idinokumento na dating arkeologong si Cecilia Y. Locsin at kanyang asawang arkitekto na si Leandro V. Locsin, ang mga labing natuklasan ay nasa pangangalaga na ng Museo ng Ayala (Asia Society n.d.).

Dahil sa lalawigan ng Butuan natagpuan ang mga labing ginamit sa pagbabarter sa mga karatig-bansa ng Timog-Silangang Asya at batay na rin sa mga tala ng Indiyano, itinuring ang Mindanao bilang *Survannadvipa* o isla ng ginto kaya pinaniniwalaan ng mga iskolar na kabilang ang Pilipinas sa mga bansang mayabong sa ganitong yaman. Kaya naman, hindi mapasubaliang ang mga sinaunang Pilipino ay sadyang mga manlilikha na ng alahas dahil sa pagtataglay ng bansa ng mga yamang mineral na pangunahing materyales sa paggawa nito (Asia Society n.d.).

Sa artikulo na “A Brief History of Jewelry in the Philippines” ni Labrador (2016), kinakatawan ng pagpapalamuti ng alahas ang panlipunang antas o ranggo ng mga sinaunang Pilipino. Mailalarawan ito sa mga yaring ginto at pilak na mga anting-anting o agimat na nakahabi rin sa mga paniniwala at seremonyang pangkatutubo. Ang mga kuwintas na isinusuot ay pinaniniwalaang may taglay na kapangyarihang makapanggamat, pagkakaroon ng pambihirang lakas, at magpamalas ng kakayahang makipag-ugnayan sa mga anito’t diwata.

Sa paglipas ng panahon, ang tradisyonal na paggawa ng alahas ay nagsilbing kabuhayan ng bansa. Pinaniniwalaang nagmula ang kaalaman sa paglikha ng alahas sa mga Tsino na dumating sa ating kapuluan. Kapansin-pansin ito sa mga gamit ng mga mag-aalahas na halaw sa katawagang Tsino katulad ng tsukoy na ginagamit sa pagtunaw ng ginto, tsike, lekyo, tokoy, tuwa, at iba pa (dela Cruz, n.d., 34). Tinatayang nasa anim na industriya ng pag-aalahas na mayoryang nakabase sa iba't ibang panig ng Pilipinas: Benguet, Metro Manila, Cebu, Davao, Rehiyon ng CARAGA, at Bulacan. Sa kasalukuyan, nahahati sa dalawang sektor ang *Philippine Jewelry Industry*: ito ay ang *fine jewelry subsector* at *customed jewelry subsector*. Nakatuon din sa produksiyon ng dalawang mahalagang kategorya ang industriya ng pag-aalahas: ang *precious metal jewelry* ay mga klase ng alahas na yari sa mga ginto at pilak na hindi na kailangan pang palamutian ng

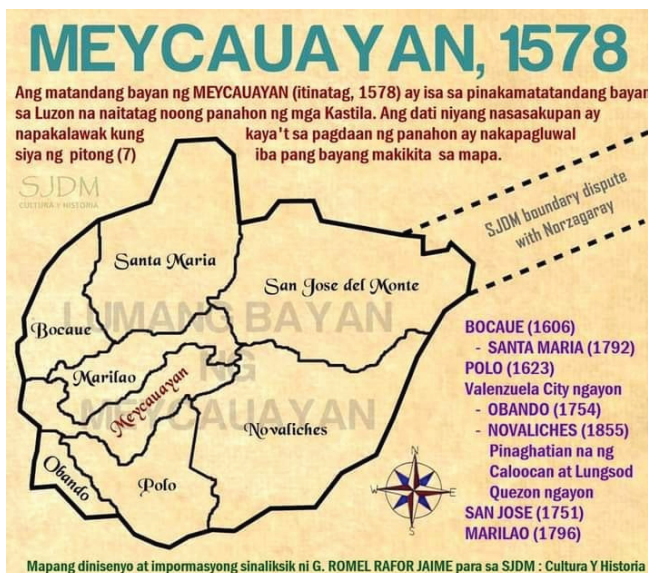
mamahaling bato samantalang ang pangalawa naman ay *pearl, precious, and semi-precious stones* na mga alahas na pinapalamutian ng mga mamahaling bato at perlas.

Sa kasalukuyang kalagayan ng komersiyo, masasabing napakalaki ng potensiyal ng industriya ng pag-aalahas sapagkat noong 1994, nakapag-eksport ng tinatayang 13 milyong dolyar at sa parehong taon tumaas ang demand nito sa buong mundo na nasa 7 porsiyento. Ang mga produktong inilalabas ay galing sa lungsod ng Meycauayan na siyang itinuturing na fine jewelry capital ng Pilipinas (Province of Bulacan Major Industries: Jewelry, n.d.). Subalit noong 2015, batay sa ulat ng The Philippine Confederation of Philippine Jewelers, Inc. naungusan ng bansang Thailand ang Pilipinas sa usapin ng pag-eksport ng produktong alahas sa halagang 12.30 bilyon kumpara sa 37.91 milyong naipapadala ng Pilipinas sa pandaigdigang merkado. Dahil ito sa paglalaan ng suporta ng pamahalaan ng bansang Thailand sa kanilang industriya ng alahasang partikular sa mga kagamitan, lakas-paggawa, pagpapataw ng buwis sa mga negosyante at pagbaba ng pag-angkat ng mga imported na alahas upang tangkilikin ang lokal na industriya (The Philippine Confederation of Philippine Jewelers, Inc., 2015, 3).

Kaya naman napakahalagang bigyan ng pansin ang industriyang ito na makatutulong sa ating ekonomiya. Sa konteksto ng Bulacan, kilala ang lungsod ng Meycauayan kung saan tinatayang nasa 2,000 ang manlilikha ng alahas ang nakadestino sa Brgy. Calvario, Saluysoy at iba pang karatig barangay. Noong 1985, itinatag ang Meycauayan Jewelry Industry Association, Inc., upang pangasiwaan at manguna sa pagpapaunlad ng nasabing industriyang nakakabit sa lalawigan ng Bulacan.

MAIKLING KASAYSAYAN NG MEYCAUAYAN

Mababakas sa makulay na kasaysayan nito ang sinaunang bayan ng lalawigan ng Bulacan—ang lungsod ng Meycauayan. Itinatag ito noong 1578 ng mga Pransiskanong pari na sina Padre Juan de Placencia at Padre Diego de Oropesa (City of Meycauayan: History, n.d.). Nag-ugat ang pangalan ng lungsod sa taguring Maykawayan bilang bansag sa inilipat na simbahang yari sa nipa at mga kawayan. Makasaysayan ang bayang ito dahil kinikilala itong pinakamatandang itinatag na bayan sa buong Pilipinas pangalawa sa lungsod ng Maynila. Ito rin ay hinirang na pinakamalaking bayan sa buong bansa ng panahong iyon (tingnan ang pigura sa ibaba). Ang makasaysayang bayang ito ay pinaniniwalaang pinagmulan ng mga batong kinasasandigan ng kabanalan dahil sa lugar nanggaling ang mga batong ipinantayo sa katedral ng Maynila at mga sandatang ginamit sa pagtatamo ng ating kalayaan (Honorario, n.d., 29).

Sinaunang Mapa ng Lungsod ng Meycauayan (Ang Lumang Bayan ng Meycauayan)

Mula sa isang napakalaking bayan ay nagsimula itong mahati-hati sa mga sumunod na siglo dulot ng paglaki ng populasyon at pagbuo ng mga bagong poblacion o sentro (Ang Lumang Bayan ng Meycauayan). Ang sumusunod na lugar na bahagi ngayon ng lalawigan ng Bulacan ay dating sakop ng bayan ng Meycauayan gaya ng San Jose, baryo lamang ang bayang ito ay nahiwalay noong 1751. Ang Bocaue ay nahiwalay noong 1606. Ang Polo ay nahiwalay noong 1763. Ang Marilao ay nahiwalay noong Abril 21, 1896. Naibalik na muli ito noong taong 1901 at muling nagsarili noong Enero 1, 1913. Ang Meycauayan ay sumagad hanggang Sta. Maria na nahiwalay sa Bocaue noong 1792. Ang Pandi ay bahagi rin ng Meycauayan datapuwa't nahiwalay rin at tinaglay ang pangalang Sta. Maria de Pandi. Ang Obando ay hahagi ng Meycauayan at naging isang bayan noong Mayo 14, 1753 (Kasaysayan ng Bayan ng Meycauayan, Bulacan). Pagkaraan ng ilang taon, ang mga nagsilang na lugar mula sa matandang bayan ng Meycauayan ay umukit na rin ng kani-kanilang sariling mga kasaysayan. Bukod sa malapit ito sa kalunsuran ng Metro Manila, naging sentro ito ng mga industriyang naglalarawan dito bilang papaunlad na lugar ng Bulacan. Dati itong tinatawag na bayan ngunit bunsod ng modernisasyon ay hinirang din ito bilang lungsod noong 2006.

Dahil sa natatangi nitong kasaysayang heograpikal at pagiging bahagi ng mahalagang kasaysayan ng bansa, ipinagpapalagay ng may-akda na pagkukunang batis din ito ng mayamang karanasan at pangkalinangang na nagbansag sa lugar. Kilala ang Meycauayan sa mga industriyang nakakabit sa bawat distrito o barangay, bago pa man umusbong ang ilang kabuhayan ng buong lungsod gaya ng pabrika ng biskuwit, kendi, sabon, at papel. Likas ang mga kultural na industriya rito katulad ng pagbabakya, pagpapanday, tibagan ng adobe, fancy jewelry, at ang pangunahin ay ang pag-aalahas. Bagamat kinikilala ang Meycauayan sa industriyang pag-aalahas ay ang unti-unting pagtamlay nito paglipas ng panahon. Mangilan-ngilan na lamang ang nagpapatuloy at nagtataguayod ng kanilang kabuhayang bansag sa kanilang lugar partikular sa barangay Calvario at Saluysoy bilang pangunahing lugar sa paggawa ng alahas.

Ang barangay Calvario at Saluysoy ay mga nayon na sinilangan ng industriya ng pag-

aalahas at ang ilan sa mga kilalang pagawaan noon na kung tawagin ay plateria ay sina G. Vicente Ocampo, Anastacio Villaluz, gayundin sina G. Pedro Arias at Silvestre Manzano, at sa Saluysoy naman ay si G. Simeon Pedro. Naging pangkaraniwang hanapbuhay ito ng mga tagaroon at mamamalas ito sa pagtatatag nila ng mga munting pagawaan sa silong ng kani-kanilang mga tahanan. Sa paglipas ng panahon ito ay naging masigla at nakapag-ambag sa pang-ekonomiko ng bayang Meycauayan. Noong dekada 80, binuksan ang kauna-unahang paaralang pagsasanay bilang platero sa ilalim ng simbahan ng Parokya ni San Francisco De Asisi. Tinawag itong "Palasanayan sa Pagpaplatero" na pinangasiwaan ng yumaong si Gng. Teodora Floro na tagapangulo ng Comission on Service at si Celso A. Jurado na nagboluntaryong magturo sa 16 na batch ng out-of-school youths sa loob ng walong taon. Ang mga kasanayang itinuro sa paaralang ito ay stone setting, appraising, pagtitimpla ng ginto, pagbubuo ng alahas at gold plating (Dela Cruz, n.d., 34)

Dahil sa angking kultural at makasaysayang yamang hatid ng industriya ng pag-aalahas sa lungsod ng Meycauayan. Mahalagang sinaligan din ng may-akda ang mga pag-aaral na may kinalaman sa wika at kabayanan. Ayon kina Pantorilla, De Lara, at Ijan sa kanilang artikulong pinamagatang "Ugnayan ng Wika at Ideolohiya: Ang Paglalarawan sa Rehistro ng mga Magsasaka sa Bulacan," tumuon ang pag-aaral sa mga salitang pangmagsasaka at kung paano hinubog nito ang wikang nakatali sa okupasyon at ang ideolohiyang kakabit nito. Ang mga nalikom na salita gaya ng tulos, sinulid, lilik, salakot, turpedi, kareta, at punla na pawang naglalarawan sa mga gamit ng magsasaka; linang, sagwan, bunot, gapas, at giik na tumutukoy naman bilang proseso; at kasama, kaban, proletaryo, hunos, at tampa na naglalarawan sa kanilang estado bilang magsasaka na may iisang pangkat, lipunan, damdamin, at kaisipan. Ang mga rehistrong ito ay malinaw na umangkla sa pananaw ni Trudgill na nakasalalay sa okupasyong kinabibilangan ang paggamit at pagpapakahulugan sa mga salita na siyang naglandas sa paghubog nito ng kanilang ideolohiya. Sang-ayon ito sa teorya ni Van Dijk hinggil sa pagsasalalo ng kanilang kaisipan bunga ng pagkakapareho ng lipunan, konteksto at pananaw sa pagbuo ng mga salita

(273–75).

Nakaambag din sa paghubog ng konsepto ng pag-aaral na ito ang isa pang pananaliksik ukol sa rehistro ng industriya ang pag-aaral na pinamagatang “Pagsusuri sa Rehistro” ng mga Mananahi kung saan isinakonteksto ang mga nalikom na salita kaugnay ng kinabibilangang propesyon, gawain, o hanapbuhay. Ang mga salitang gaya ng Crepe, Kuldoroy, Tetaron, Calico, Brocade, at iba maging ang pagsusulsi, paglilip, pagtutustos, pagtatabas, cross stitching, pasada ay ilan lamang sa mga salitang na ikinategorya ng mga may-akda batay sa angking kagamitan nito sa larangang pananahi. Kapansin-pansing nabigyang-diin dito ang pagsakonteksto ng mga salita batay sa kung anong wika ito nabibilang. Malinaw na naisakonsepto ang teorya ni Labov—ang Social Theory upang mabuo ang mga salitang ito at mailarawan bilang rehistro ng mga mananahi na kalauna’y lumitaw sa pag-aaral na may kinalaman sa kinabibilangang gawain o hanapbuhay (De Lara, Pantonilla, at Ijan, 2012, p.40–46)

Naging inspirasyon din ng may-akda ang isinagawang pag-aaral ukol sa kabayanan kagaya ng mga lungsod na may mayaman ding kasaysayan. UnaritoayanglungsodngMarikina, ayon kay Petras (2010) sa kanyang pananaliksik na “Bayan at Pagkabayan sa Salamyaaan: Pagpopook ng Marikina sa Kamalayang Bayang Marikeno”, pinagtuunan ng pansin ang Lungsod ng Marikina sa pamamagitan ng makasaysayang paraan ng huntahang nagaganap sa pook na iyon. Ang pagpopook sa isang lugar ang siyang nagbibigay-pagkakakilanlan dito batay sa umiral na dunong at yamang taglay. Makabuluhan sa isang lugar na makilatis ang natatanging kalikasan nito higit kung pagtutuunan ng pansin ang “pagpapakahulugan, paghuhugis, paglalarawan, paglikha ng lugar batay sa iba’t ibang tinig ng persepsiyon, nakatitik man, o salimbibig sa pagdaan ng panahon” (Nelmidia-Flores 1; binanggit sa Petras, 2010: p. 95) at maging sa natatanging kalinangan at kapaligirang nanahan dito (sipi kay Salazar mula kay Navarro et.al, 129–30; binanggit sa Petras, 2010: p. 95).

Pangalawa, ang isinagawang pag-aaral ni Villanueva (2012) na *Panimulang Pag-aaral sa Varayti ng Tagalog-Pateros sa Domeyn ng Balutan*, dito masinsang inilahad ng mananaliksik ang mga leksikal na aytem na

may kaugnayan sa industriya ng balut na namamayani sa lugar. Hindi maikakailang ang ugnayan ng tao at lipunang kinabibilangan nito ang siyang pinagkukunan ng mayamang salitaan sa lugar na iyon. Naging basehan din ng pag-aaral ang kakanyahan ng lungsod upang ipalaganap ang natatanging kalinangan kakambal ng mayamang wikang sinasalita. Bunsod ng umiiral na baryasyon ng wika kung kaya’t nakabubuo ng mga leksikal na salitang kaugnay ng industriya (72).

Matatantong sa mga nabanggit na pag-aaral ay higit na namalas ang pagkahubog ng kabayanan batay sa naging kolektibong karanasan ng mga nananahan doon. Ang mga pananaliksik na tumatalakay sa rehistro ng tiyak na sektor at paglalarawan sa pagpopopook ng makasaysayang lugar ang humubog sa pagsasakonteksto ng pag-aaral na ito na nakatuon sa pag-aalahas ng Meycauayan, Bulacan.

ANG VARAYTI NG WIKA BILANG SALIGAN NG MGA SALITA SA DOMEYN NG PAG-AALAHAS

Ang bansang Pilipinas bilang multilingguwal na bansa ay nagbunga ng mga baryasyon ng wikang sinasalita sa bawat kapuluan. Sa reyalidad na ito, kung kaya’t humubog ito ng iba’t ibang pamayanan, kultura, at pangkat ng indibidwal na nakatali sa wikang salamin ng kanilang identidad. Ipinaliwanag ni Bloomfield (1933) na dala ito ng nagkakaibang pangkat ng tao na nagbuhat sa iba’t ibang lugar, interes, gawain, pinag-aralan, at iba pa.

Mahalagang pag-aralan ang wika dahil sa taglay nitong vocal-simbol na ginagamit ng mga mamamayan sa kanilang pakikipagtalastasan at pakikipag-ugnayan sa isa’t isa (Sturverent sinipi kay Ramos 1985 at Villanueva 2012, 73). Ang kahulugan ng wika ay palaging naiuugnay sa karanasan at pamumuhay sapagkat nailalarawan nito ang ugnayan ng lipunan at taong kabilang dito. Binigyang-diin ni Henry Gleason na ang wika ay masistemang balangkas ng sinasalitang tunog na isinasaayos sa paraang arbitrario upang magamit ng mga taong kabilang sa iisang kultura. Nailalarawan ng wika ang kultura ng bansa at pamayanan, inilahad ni Zeus Salazar na nagsisilbing impukan at kuhanan ng kultura ang wikang sinasalita ng bawat indibidwal.

Mahalagang pundasyon sa papel na ito ang mga talakay ni Fishman hinggil sa ugnayan ng wika sa karanasan ng bawat indibidwal. Sa kolektibong karanasang ito'y nabuo ang mga pamayanan, pangkat at sistema ng pamumuhay, makikilala ang uri, lahi at kultura ng tagapagsalita sapagkat malaking impluwensya ang ginagalawang kapaligiran ng tagapagsalita upang hubugin ang kanyang wika. Mababanaag sa pananaw ni Lee Whorf na natatangi ang ginagamit na wika ng indibidwal sa kanyang speech community, ito ay alinsunod sa pahayag ni Fishman (1960), *the Whorfian hypothesis predicts that speakers of languages that make certain lexical distinctions are enabled thereby to talk about certain matters (for example, different kinds of snow among speakers of Eskimo and different kinds of horse among speaker of Arabic) that cannot as easily discussed by the speakers of languages that do not make these lexical distinction* (Fishman 1960, 461). Nakasalig sa kinabibilangang kultura at karanasan ang pagbibigay-kahulugan ng salita ngunit dinagdag sa pagtalakay ni Fishman na nangangailangang tingnan din ang mga konseptong nakapaloob sa larangan ng sosyo-kognitibong aspekto ng tagapagsalita.

Sa pagbabago ng panahon, nagbabago rin ang estado ng wika. Nagkakaroon ng iba't ibang baryasyon batay sa lugar at lipunang ginagalawan nito. Kaya naman nabuo ang konsepto ng varayti ng wika. Tumutukoy ito sa maliit na grupong pormal at makabuluhang katangian na nauugnay sa partikular na uri ng katangiang sosyo-sitwasyunal. Ito rin ay kalipunan ng mga speech pattern na kapag nasuri ay halos homogenous ang anyo at mga alituntunin ng nasabing wika na siyang dahilan sa pagkakaroon ng higit pang varayti sa isang wikang ginagamit (Ferguson 1971; binanggit ni Villanueva 2012, 73).

Sa pag-aaral na isinagawa ni Ortiz hinggil sa mga rehistro ng wika ng mga Camarero (mga kolektor ng santo) napatunayan ang impluwensiya ng kanilang pamamaraan upang makabuo ng tiyak na rehistro ng wikang naglalarawan sa kanilang komunidad. Sapagkat itinuturing ding bahagi ng speech community ang mga Camarero, ang katuturan ng mga salitang ibinabahagi ng mga tagapagsalita rito'y humuhubog sa natatanging rehistrong may kaugnayan sa larangan ng pagsasanto sa kabila ng mga pagbabagong leksikal (na kadalasang ang mga

salitang nalikom ay hiram sa Espanyol, Latin, at Ingles) dulot ng iba't ibang pamamaraan ng mga kalahok sa paggamit at pagtingin sa mga katawagang ito (20)

Sa puntong ito, sa konteksto ng pag-aalahas sa Lungsod ng Meycauayan masasabing ang varayting nangingibabaw rito ay ang Tagalog-Bulacan ngunit batay sa ideya ng baryasyon ay nahahati pa ito sa iba't ibang uri at pangkat ng wikang mailalarawan sa mga tagapagsalita nito. Mababakas pa sa heograpikal na dimensiyon na malapit ang lugar ng Meycauayan sa lungsod gaya ng Valenzuela at Caloocan kung kaya't posible na nahaluan na rin ng ilang salita ng Tagalog-Maynila ang Meycauayan. Bunga nito, ang mayamang karanasan ng mga tagaroon bilang mag-aalahas at platero ay sapat nang katibayan upang maugat, masuri at mailahad ang mga glosaryo ng salitang ginagamit sa pagbuo ng alahas.

METODOLOHIYA

Ang domeyn ng pag-aalahas ay nakakabit sa industriya ng produksyon nito kung saan mahalagang masuri rin ang proseso mula sa paghahanda at pangangalap ng materyales, pagtutunaw at pagmomolde hanggang sa pagpapakinis at paglalapat ng diyamante. Kaya naman ginamit sa pag-aaral na ito ang konseptong Value-Chain Process ni Porter upang makalap ang mga terminong ginagamit sa proseso ng paglikha ng alahas gayundin ang Systemic Functional Linguistics ni Halliday na sumuri sa relasyon ng wika at gampanin nito sa tiyak na larangan.

Ang Value-Chain Analysis ay tumutukoy sa paglalarawan sa aktibidad na ginagamit karaniwan sa pamamahala ng negosyo. Maaari rin itong gamitin sa pagsisiyasat ng isang industriya upang makilatis nang lubusan ang produksiyon ng anumang kalakal tungo sa pagpapahusay ng kalidad nito. Mabisa itong ginagamit upang maipaliwanag din ang paraan ng proseso ng mga mag-aalahas sa paggawa at paglikha ng kanilang mahahalagang alahas hanggang sa merkado. Nakapaloob sa Value-Chain Analysis ang mga terminolohiyang gaya ng Inbound Logistics (Pangangalap ng materyales), Production (Proseso ng paglikha at paggawa ng alahas), Outbound Logistics (Paraan ng Pagbebenta ng pinal na produkto), Marketing and Sales (Estratehiya ng

Pagbebenta), at Service (Guaranteed Service). Ang mga nabanggit na terminolohiya ay mga estratehiyang pampangasiwaan na kalimitang ginagamit sa pamamahala ng kalakalan. Layunin ng estratehiyang ito na makabuo ng mga produkto/serbisyo na tumutugon sa adhikain ng bawat negosyo—ang makapaglikha ng malakihang kita (Tarver).

Mahalagang sinaligan din ng pag-aaral ang teorya ng Systemic Functional Linguistics ni Halliday, ipinaliliwanag ng teoryang ito ang relasyong namamagitan sa wika at ng gamit nito sa isang pook ng lipunan (social setting) (Nordquist 2019). Naging tuntungan ng pagsusuri sa mga korpus o salitang nalikom ang apat na susing elemento ng naturang teorya kabilang na ang Konteksto, Semantiks, Leksiko-grammar, Ponoloji at/o Morpoloji (Almurashi 2016). Sa mga nabanggit na apat na elemento, dalawa rito'y nagsilbing sanligan ng pananaliksik sa pagsusuri ng mga kinalap na salita naglalarawan sa rehistro ng pag-aalahas.

Isa na rito ay ang Leksiko-Grammar na kumakatawan sa ugnayan ng leksikon at grammar bilang isang sistemang galing sa dalawang magkahiwalay na disiplina. Mula sa magkaugnay na dalawang disiplina—ang lexicology at grammar, magkaiba ng konsepto subalit magkatagpo sa pagtalakay ng anyo ng wika. Sa *lexicology* tinatalakay ang leksikal na aytem na may tiyak na kahulugan habang ang grammar naman ay kumikilala sa mga tuntunin, estruktura, klasipikasyon ng mga salita, at paggamit nito sa isang wika. Sa pagkakataong ang isang leksim ay ginamit sa isang diskurso at nagdulot ito ng pagbabago, maaaring sa kahulugan o klasipikasyon nito bilang isang salita, (1. *Pangngalang Pambalana* > *Pangngalang Pantangi Hal. Kadena* > *Kadena* 2. *Pang-uri para sa bagay* > *Pangngalan Hal. Kadenang anyo* > *Kadena bilang disenyo*) tinitignan ang penomenong ito bilang Lexico-grammar. Sa papel na ito, ang mga talang leksim mula sa mga Platero't Mananara ay susuriin batay sa naganap na pagbabago sa kahulugan at klasipikasyon. Pangalawa, ang Morpolohiya upang tukuyin ang proseso ng pagkakabuo ng mga leksim. Bukod sa pagkilala sa katangiang lingguwistikal bilang paraan ng pagbuo ng salita, aagapay rin sa papel na ito ang leksikal na panghihiram nina Haugen, Weinrich, at Romaine. Sa paraan ng pagsasakategorya at paghalaw ng kahulugan, ginamit na saligan ng may-akda ang *UP Diksiyong Filipino*

upang mapagtibay ang kahulugan, katuturan, at gamit ng salita sa larangan ng pag-aalahas.

Sa pamamagitan ng paggamit sa disenyong ito ng pag-aaral mula kay Halliday at sa pagsusuri sa mga leksim, malinaw na nailalarawan ng pag-aaral ang mga rehistro ng Filipino na taglay ng mga platero't mananara at ang prosesong pinagdadaanan sa pagbuo ng mga ito. Matitiyak ang pagiging dinamiko ng mga rehistrong ito sa nasabing larang dahil sa makasaysayang pinagmulan ng industriya. Makatutulong din ang papel na ito sa pagmamapa ng estruktural na anyo ng mga umiiral na rehistro at ilan pang mga barayti ng Filipino.

Sa tulong ng magkasanib na Value-Chain Process at Systemic Functional Linguistics, layunin ng mananaliksik na masagot ang mga sumusunod na katanungan:

- (1) Ano-ano ang mga rehistro ng Filipino na ginagamit ng mga platero:

Paggawa at Paglikha ng Alahas
(Production)
Paraan ng Pagbebenta ng Pinal na
Produkto (Outbound Logistics)
Estratehiya ng Pagbebenta (Marketing
and Sales)
Serbisyo (Guaranteed Service)

- (2) Paano nabubuo ang mga rehistrong ito?

- (3) Ano-ano ang mga estruktural na anyong taglay ng nasabing rehistro?

MGA RESPONDENTE AT SAMPLING TEKNIK

Ang mga kalahok ay binubuo ng anim na mag-aalahas: tatlong mananara (stone setter) at tatlong platero na nakadestino sa Brgy. Calvario, lungsod ng Meycauayan. Pinili ang Brgy. Calvario dahil ito ang sinilangan ng industriya ng pag-aalahas. Maging ang mga kalahok ay pinili rin gamit ang purposive sampling technique sapagkat sila ang lubusang kaalaman at kabihasaan sa larangan ng pag-aalahas.

INSTRUMENTO NG PAG-AARAL

Pakikipanayam ang ginamit na pamamaraan ng mananaliksik upang

makakalap ng mga panimulang terminolohiyang ginamit sa pag-aalahas. Sa pamamagitan ng mga tanong na binuo alinsunod sa balangkas na Value-Chain Process at Systemic Functional Linguistic, sinuri ang nangingibabaw na leksim na palaging binabanggit ng mga kalahok sa ilalim ng kategorya ng Value Chain at sinuri naman ang mga nakalap na korpus na nakabatay sa Systemic Functional Linguistics gamit din ang *UP Diksiyonaryong Filipino* upang sa pagpapatibay ng katuturan nito. Ito ang nagpatunay sa kalidad at kabisaan ng mga salitang kaugnay ng domeyn ng pag-aalahas sa Lungsod ng Meycauayan, Bulacan na binigyang-kahulugan ng mga platero't mananara ng nasabing lungsod.

PAGSUSURI AT RESULTA NG PAG-AARAL

Nakapagtala ang may-akda ng mga leksim mula sa mga platero at mananara na ginagamit nila sa produksiyon ng alahas. Tinipon at sinipat ang etimolohiya at kahulugan ng bawat salita batay sa *UP Diksiyonaryong Filipino*, sinuri din ang pagkakagamit nito ng mga kalahok alinsunod sa kanilang pagbabahagi ng karanasan na nagpapalakas sa industriya. Inilahad ng mananaliksik ang mga leksim na nakaangkla sa balangkas ng Value Chain kung saan magkakapangkat ang mga salita o katawagan at nakahati naman ito sa dalawang kategorya na nagsusuri una sa pinagmulan at kahulugan, pangalawa ay sa paraan ng pagkakabuo ng salita. Makikita sa Talahanayan 1 ang mga leksim na nagsasaad ng etimolohiya at kahulugan nito batay sa mga ibinahagi ng kalahok.

MGA PINAGMULAN AT KAHULUGAN NG MGA LEKSIM SA DOMEYN NG PAG-AALAHAS

Mga Materyales (Inbound Logistics)		
Salita	Pinagmulan	Kahulugan
Ginto/Gold	Salitang Tagalog na uri ng metal na namimina. Sa karaniwang usapan ng mga platero at mananara, tinatawag lamang itong gold dahil sa impluwensiya ng Wikang Ingles.	Pangunahing metal na ginagamit sa paglikha ng alahas, awtentiko, at kulay dilaw. Pinagtutubugan o pinagbabaran ng gawang alahas sa likidong anyo nito.
Pilak/Silver	Salitang Tagalog, Kapampangan, Pangasinense na metal.	Isa sa pangunahing metal na ginagamit din sa paglikha ng alahas. Ito ay makinis, puti o kaya'y kulay abo na kadalasang inihahalo ang ginto upang mapababa ang karat nito.
Tanso/Bronze	Mula sa salitang Tsino na 'tâng-soh', nangangahulugang copper wire.	Isa rin sa pangunahing metal na inihahalo lamang ang ginto at pilak. Pangkaraniwang metal lamang na nababanat, napapanipis at napapalapat gamit ang lakas at pukpok ng martilyo.
Dalisay/Puro	Mula sa salitang Tagalog na 'dalisay' na ang ibig sabihin ay puro.	Tumutukoy ito sa gintong 24 k, o purong ginto na pangunahing materyal ng pag-aalahas.
Lagaring Bakal	Mula sa dalawang salitang Tagalog na 'lagari' at 'bakal' na tumutukoy sa kasangkapang may matalim na ngipin at ginagamit sa pagputol ng kahoy.	Isang kagamitang metal na matalim na ginagamit sa pagsasara ng alahas (paglalagay ng hiyas dito)
Pamaet	Mula sa salitang Tagalog na 'pa-et' na tumutukoy sa kasangkapang palapat at matalim ang dulo para malagyan ng uka ang kahoy	Tumutukoy sa maliit na bersiyon ng paet, ginagamit bilang pangkinis ng alahas.

Plorentin	Mula sa salitang Latin na 'florens' na nangangahulugang bulaklak.	Tumutukoy sa uri ng paet na ginagamit sa paghuhugis-bulaklak.
Suwatsoy	Mula sa salitang Tsino na 'swat-soy' na tumutukoy sa kasangkapang ginagamit na pang-uka sa paglalagay ng <i>prong</i> sa hiyas.	Kagamitan sa pagguhit, mistulang <i>ball pen</i> ito na ginagamit partikular sa pagbuo ng kanal o mga uka sa loob ng alahas.
Laminador	Mula sa salitang Espanyol na lamenedor na ginagamit sa pampitpit ng metal	Ito ay isang rolling mill na ginagamit sa pambatak ng alahas upang maging manipis ito
Kikil	Salitang Tagalog na tumutukoy sa bakal na ginagamit na pangkinis o panghasa sa anumang metal.	Tumutukoy ito sa gamit panghasa, may mga anyo ito gaya ng tres kantos.
Tokoy	Mula sa salitang Tsino na tokoy, na nangangahulugang lalagyan ng pinagtabasang ginto o bato ng hiyas.	Tumutukoy sa mesang pinaggagawaan ng alahas. Ito ay may uka sa gitna na nagsisilbing lalagyan ng pinagtabasang ginto o bato ng hiyas.
Panghinang	Mula sa salitang Tagalog na 'hinang' na nangangahulugang pagtatagpi o pagdudurogtong ng dalawang metal sa pamamagitan ng pagdarang sa init ng apoy.	Tumutukoy sa instrumento sa paghihinang o pagdurugtong sa dalawang lusaw na metal. Ito ay maihalalintulad din sa lamenedor.
Tuwa	Mula sa salitang Sebuwano na 'tuang' na nangangahulugang paghinto o pagtigil.	Sahuran ng alikabok ng ginto o <i>gold dust</i> . Kakabit ito ng tokoy na pinaggagawaan ng ginto.
Rounder	Mula sa salitang Ingles na 'round' na nangangahulugang bilog.	Gamit sa paghuhugis ng alahas. Karaniwan sa pagsusukat ng singsing
Maso/Pamukpok	Mula sa salitang Kastil ana 'mazo' na nangangahulugang kasangkapan sa pampukpok.	Gamit sa pagpupukpok ng alahas, sa pagkokorte nito sa paluan.
Katoy	Mula sa salitang Tsino na nangangahulugang maliit na martilyo.	Tumutukoy ito sa maliit na martilyong ginagamit sa pagsasara o pagkakabit ng bato o hiyas sa alahas.
Paluan	Mula sa salitang Tagalog na 'palo' na nangangahulugang hampas.	Kasama ng maso sa pagpupukpok ng yaring aytem, pinagpapaluan ng ginto.
Pliers	Mula sa salitang Ingles na 'plier' na tumutukoy sa kasangkapan sa pagputol, pambaluktot at pampilipit.	Kagamitan sa pagpuputol ng metal, karaniwang makikita rin sa mga tool ng pagkakarapintero.
Suplete	Mula sa salitang Kastila na 'soplete' na nangangahulugang <i>blow torch</i> o <i>flame gun</i> .	Kagamitan na <i>blow torch</i> para sa pagtutunaw ng ginto
Plehe	Mula sa salitang Kastila na fleje na tumutukoy sa pantaling yari sa bakal o asero	Tumutukoy sa tunawan ng ginto o pinagtutunawan ng ginto. Ito rin ay maaaring hulmahan ng ginto

Nitrite Acid	Mula sa dalawang salitang pang-agham na 'nitrate' at 'acid' na ginagamit na kemikal para mapakinis ang alahas o anumang metal.	Kemikal na ginagamit sa paglilinis ng alahas pangunahin sa pagpapakinis nito.
Sulfuric Acid	Mula sa dalawang salitang pang-agham na 'sulfur' at 'acid' na tumutukoy sa di-metalikong elemento na ginagamit sa pulbura at posporo.	Isa ring uri ng kemikal na ginagamit sa paglilinis ng alahas.
Kordom	Mula sa salitang Kastila na 'kordon' na nangangahulugang kable o maliit na lubid.	Panlinis sa mga singit-singit, sa mga loob-loob ng alahas.
Gold Solution/Likidong Ginto (salin ng may-akda)	Mula sa dalawang salitang Ingles na 'gold' at 'solution' na nangangahulugang mahalagang metal na kulay dilaw at inanyuang likido para sa pagdudurado ng alahas.	Likidong yari sa ginto na ginagamit sa pagdudurado ng alahas.
Silver Solution/Likidong Pilak (salin ng may-akda)	Mula sa dalawang salitang Ingles na 'silver' at 'solution' na tumutukoy sa metal na kulay puti at ginagamit sa paggawa ng salapi, salamin, at palamuti, ito ay inanyuan bilang likido para sa paghahalo sa kasama nitong metal na ginto.	Likidong yari sa pilak na ginagamit sa pagpapababa ng karat ng ginto.
Berdedero	Hango sa salitang Kastila na 'verdadero' na nangangahulugang tunay o totoo.	Tumutukoy sa batong synthetic.
Esmeril	Mula sa salitang Kastila na 'esmeril' na tumutukoy sa butil-butil na sustansiyang mineral, karaniwang ginagamit na pangkinis o pangkikil.	Isang uri ng matigas na mineral na ginagamit sa pagpapakintab.
Saheng	Mula sa salitang Tagalog na 'sahing' na nangangahulugang luwad na inilalatag sa bolang bakal at idinadarang sa apoy upang magamit sa pagdidisenyo ng alahas.	Ito ay isang luwad na nasa bolang bakal na pinagpapatungan ng di pagawang alahas para makortehan ito.
Proseso at Paglikha ng Alahas (Production)		
Salita	Pinagmulan	Kahulugan
Pagtutunaw	Mula sa salitang-ugat na Tagalog na "tunaw" na tumutukoy sa pagiging likido.	Tumutukoy sa proseso ng pagtutunaw ng mga pangunahing metal na gagamitin sa paggawa ng alahas. Nakapaloob sa prosesong ito ang mga paghahalo ng metal upang mapababa ang karat ng ginto.
Pagtutubog	Hango sa salitang Bikolano at Tagalog, nangangahulugang babad o pagbabad.	Paglulublob ng alahas sa likidong ginto para mabalot ito at para tumigas.

Paghihinang	Mula sa salitang Tagalog na 'hinang' na nangangahulugang pagtatagpi o pagdudurogtong ng dalawang metal sa pamamagitan ng pagdarang sa init ng apoy.	Proseso ng pagpapainit upang mapagkabit ang dalawang metal sa alahas.
Pagmomolde/Casting	Mula sa salitang Kastila na 'molde' na nangangahulugang hungkag na sisidlan na ginagamit upang hubugin ang anyo ng likido gaya ng wax o metal kapag lumamig o tumigas ito.	Ito ang sunod na hakbang matapos ang pagtunaw sa metal, hinuhulma na rito batay sa kagustuhan ng kostumer. Halimbawa, singsing, kuwintas, polseras, at hikaw subalit ayon sa mga platero'y kadalasang singsing at polseras ang popular na pinapagawa sa kanila.
Pagdudurado/Plating	Mula sa salitang Kastila na 'dorado' na ang ibig sabihin ay tubog sa ginto o lublob sa ginto.	Proseso kung saan nilublob ang alahas sa likidong ginto upang mapalibutan ito, kung ang isang alahas ay hindi purong ginto, isinasagawa ang prosesong ito.
Pagbatak	Mula sa Tagalog na salitang-ugat na 'batak' na ang ibig sabihin ay paghila.	Proseso ng pagbatak o paghila sa ginto o alahas para maging animo'y lubid o wire ito.
Pagbuhos	Mula sa Tagalog na salitang-ugat na 'buhos' na nangangahulugang pagsasalin o pagbubuhos ng likidong bagay.	Tumutukoy ito sa direktang pagbuhos ng tinanunaw na metal sa isang lalagyan para mahubog ang nais na anyong alahas.
Bubuan	Mula sa Bikolano, Tagalog, at Waray na salita na 'bubo' na nangangahulugang pagbuhos ng nilusaw na bagay sa molde bago tumigas	Tumutukoy sa proseso ng pagmomolde ng gagawing alahas mula sa likas na materyal nito.
Pagsasara	Mula sa salitang Kastila na 'cerrar' o 'serra' na nangangahulugang paglalagay ng isang posisyon anumang bagay upang harangan ang butas.	Proseso ng paglalapat o paglalagay ng hiyas o brilyante ng yaring alahas
Imbute	Mula sa salitang Ingles na 'imbued' na ang ibig sabihin ay ipaloob o ipasok.	Kategorya ng pagsasara na nilalakipan ng ginto.
Microsetting	Mula sa dalawang salitang Ingles na 'micro' at 'setting' na nangangahulugang maliit na paglalagay o pagtatakda.	Kategorya ng pagsasara na nilalagyan ng maliliit na diyamante ang singsing, maliliit na diyamante na halos nakikita lamang sa mikroskopyo.
Kalupkop	Mula ito sa sakitang Ilokano na 'kalupkop' na tumutukoy sa metal na ginagawang panggilid.	Kategorya ng pagsasara na nilalagyan ng manipis na patong ng ginto, kadalasan nakalubog ito sa bahagi ng singsing.
Pinaligiran	Mula sa Tagalog at Kapampangan na salitang-ugat na 'ligid' na nangangahulugang paikot.	Kategorya ng pagsasara na ang anyo'y perpendicular o patuwid.
Unyas	Mula sa salitang Kastila na 'uñas' na nangangahulugang metal na pangkapit sa bato.	Kategorya ng pagsasara na nangangahulugang pag-iipit matapos isara ang diyamante sa singsing.

Pinal na Produkto (Outbound Logistics)		
Salita	Pinagmulan	Kahulugan
Tamborin	Mula sa salitang Tambourine sa Ingles at tamboril sa Kastila na tumutukoy sa maliit na tambol na may mga nakapaligid na pampaingay na metal.	Sinaunang disenyo na naglalarawan sa magkakarugtong na beads na animo'y rosaryo, kadalasan sa mga kuwintas na alahas
Kalado	Mula sa salitang Kastila na 'calado' na nangangahulugang disenyong ornamental na binubuo ng inayos ng mga butas ng kahoy, metal, bato at iba pa.	Disenyo sa kuwintas na anyong laso na kadalasa'y makikita sa mga kuwintas.
Pikaporti	Mula sa salitang Kastila na picaporte nangangahulugang 'pansara' at/o 'doorknob'	Hikaw na may clip/klip, ang anyo nito'y may palawit na pabilog na mistulang singsing.
Biniwas	Mula sa hinangong salitang "biwa pearl" na tumutukoy sa perlas na galing sa bansang Hapon	Hikaw na bilog
Kreyolya	Mula sa salitang 'creole' na nangangahulugang halong lahi ng Europeo at lahing Caribbean.	Hikaw na animo'y singsing at pahaba ang hugis o oval.
Sinampalok	Hango sa salitang Tagalog, Bikolano, Hiligaynon, Sebuwano at Waray na 'sampilok' na isang uri ng punungkahoy na may maasim na bunga.	Alahas na may magkakahilerang bato. Ibinatay ang disenyo sa bunga ng sampalok.
Pantasya	Mula sa salitang Kastila na 'fantasia' na ang ibig sabihin ay guniguni	Kuwintas at iba pang uri ng alahas na pino ang pagkakagawa. Ayon sa mga kalahok, ito raw ay gawa sa pinong materyal at madalas walang gaanong mamahaling bato.
Kadena	Mula sa salitang Kastila na 'cadena' na nangangahulugang tanikala o panggapos.	Kuwintas na hinugis kadena o bakal na panggapos.
Domino	Hango sa salitang Ingles na 'domino' na tumutukoy sa mga parihaba na pitsa na may ukit na mga bilog-bilog. Ito ay isang laro sa sugalan o kaya'y panlibangan.	Tumutukoy sa singsing na panlalaki (parisukat).
Rolex	Mula ito sa tatak ng relo na 'Rolex' kung saan kinorte ang hugis ng singsing	Singsing na pabilog, kabaliktaran ng domino.
Dormeluna	Mula ito sa salitang Kastila na 'dormiluna' na nangangahulugang hikaw na may brilyante.	Isang uri ng hikaw na may brilyante o kaya'y perlas sa ulo nito, tinatawag din itong <i>sleepy gold o pearl earring</i> .
Pagawa/pasadya	Mula sa salitang Tagalog na 'pagawa' na ang ibig sabihin ay bagay na ipinagawa sa iba.	Tawag ng mga platero sakaling may mga kostumer na magpapagawa o pasadya ng alahas.

Serbisyong Panggarantiya (Service Guaranteed)		
Dugtong	Mula sa salitang Sebuwano, Tagalog at Waray na 'dugtong' na ang ibig sabihin ay pagdaragdag sa haba o lapad.	Tawag sa serbisyo ng mga platero kapag ang nais lamang ay ayusin o dugtungan ang nasirang parte ng alahas.
Remedyo	Mula sa salitang Kastila na 'remedio' na nangangahulugang pagwawasto.	Tawag sa serbisyo ng mga platero kapag nais ayusin o muling ihugis ang alahas sa kagustuhan ng kostumer.
Komporme	Mula sa salitang Kastila na 'conforme' na nangangahulugang sumunod o sumang-ayon.	Tawag sa serbisyo ng mga platero na pagsunod o pagsang-ayon sa gusto o naisin ng kostumer sa ipapagawang alahas.

Talahanayan 2
Pagsusuri sa Estrukturang mga Leksim sa Domeyn ng Pag-aalahas

Mga Materyales (Inbound Logistics)		
Salita	Paraan ng Pagkakabuo	Bahagi ng Pananalita sa Filipino
Ginto/Gold	Salitang-ugat, Loan Word	Pangngalan
Pilak/Silver	Salitang-ugat, Loan Word	Pangngalan
Tanso/Bronze	Salitang-ugat, Loan Word	Pangngalan
Lagaring Bakal	Tambalang salita	Pangngalan
Pamaet	Maylapi	Pangngalan
Plorentin	Deribasyon, Loan Word	Pangngalan
Suwatsoy	Loan Word	Pangngalan
Lamenador	Loan Word	Pangngalan
Kikil	Salitang-ugat	Pangngalan
Tokoy	Loan Word	Pangngalan
Panghinang	Maylapi	Pangngalan
Tuwa	Deribasyon	Pangngalan
Rounder	Loan Word	Pangngalan
Maso	Loan Word	Pangngalan
Katoy	Loan Word	Pangngalan
Paluan	Maylapi	Pangngalan
Pliers	Loan Word	Pangngalan
Suplete	Loan Word	Pangngalan
Plehe	Loan Word	Pangngalan
Nitrite Acid	Loan Words	Pangngalan
Sulfuric Acid	Loan Words	Pangngalan
Kordom	Deribasyon, Loan Word	Pangngalan
Gold Solution/Likidong Ginto (salin ng may-akda)	Loan Words	Pangngalan

Silver Solution/Likidong Pilak (salin ng may-akda)	Loan Words	Pangngalan
Berdedero	Deribasyon, Loan Word	Pangngalan
Esmeril	Deribasyon, Loan Word	Pangngalan
Saheng	Salitang-ugat	Pangngalan
Proseso at Paglikha ng Alahas (Production)		
Salita	Paraan ng Pagkakabuo	Bahagi ng Pananalita sa Filipino
Pagtutunaw	Deribasyon, Maylapi	Pangngalan
Pagtutubog	Deribasyon, Maylapi	Pangngalan
Paghihinang	Maylapi	Pangngalan
Pagmomolde/Casting	Deribasyon, Maylapi, Loan Words	Pangngalan
Pagdudurado/Plating	Deribasyon, Maylapi	Pangngalan
Pagbatak	Deribasyon, Maylapi	Pangngalan
Pagbuhos	Deribasyon, Maylapi	Pangngalan
Bubuan	Deribasyon, Maylapi	Pangngalan
Pagsasara	Deribasyon, Maylapi	Pangngalan
Imbute	Loan Word	Pangngalan
Microsetting	Tambalang Salita	Pangngalan
Kalupkop	Deribasyon	Pangngalan
Unyas	Loan Word	Pangngalan
Pinal na Produkto (Outbound Logistics)		
Salita	Paraan ng Pagkakabuo	Bahagi ng Pananalita sa Filipino
Tamborin	Loan Word	Pangngalan
Kalado	Loan Word	Pangngalan
Pikaporti	Loan Word	Pangngalan
Biniwas	Deribasyon, Loan Word	Pangngalan
Kreyolya	Deribasyon, Loan Word	Pangngalan
Sinampalok	Deribasyon, Maylapi	Pangngalan
Pantasya	Loan Word	Pangngalan
Kadena	Loan Word	Pangngalan
Domino	Loan Word	Pangngalan
Rolex	Loan Word	Pangngalan
Dormeluna	Loan Word	Pangngalan
Pagawa/pasadya	Maylapi	Pangngalan

Serbisyong Panggarantiya (Service Guaranteed)		
Salita	Paraan ng Pagkakabuo	Bahagi ng Pananalita sa Filipino
Dugtong	Salitang ugat	Pangngalan
Remedyo	Loan Word	Pangngalan
Komporme	Loan Word	Pangngalan

Makikita sa Talahanayan 1 ang mga leksim na kaugnay ng pag-aalahas mula sa masusing pagkalap ng may-akda sa mga ibinahagi ng mga kalahok na platero't mananara. Inuri ang mga salitang ito batay sa balangkas ng value chain kung saan ipinapakita ang mekanismo ng industriya mula sa mga gagamiting materyales at paglikha rito (inbound logistics, production) hanggang sa pagdadala ng mga yaring produkto sa mga tagapagtangkilik nito (outbound logistics, service guaranteed). Sinuri naman ang kalikasan at kahulugan ng mga salita batay sa balangkas ng Systemic Functional Linguistics (salita, pinagmulan at kahulugan) alinsunod sa konsepto ni Halliday at sa gabay ng *UP Diksiyonaryong Filipino*. Kapansin-pansin na karamihan sa mga salita'y hindi orihinal na galing sa wikang sinasalita ng mga tagaroon at kadalasa'y maiuugat sa mayamang kasaysayan ng pagsasalin ng nasabing industriya mula sa tagalabas—mga dayuhang sumakop sa atin—mga Kastila, mga Tsino na batay sa nakalap na talang pangkasaysayan ay naipamana sa mga taga-Meycauayan; at impluwensya ng mga katutubong sangkap ng salita mula sa iba't ibang pangkat-etniko ng ating bansa.

Samantala, makikita naman sa Talahanayan 2 ang mga sinuring leksim batay sa estruktura nito. Ang mga leksim ay inuri bilang loan word, maylapi, salitang-ugat, deribasyon at tambalang-salita. Hinalaw din sa gabay ng *UP Diksiyonaryong Filipino* ang paraan ng pagkakabuo ng mga salita. Kapansin-pansin na karamihan ng mga salita'y loan word (o hiram na salita) mula sa mga hilaw na materyales gaya ng ginto/gold, pilak/silver, at tanso/bronze bagamat may mga kaakibat itong tumbas sa wikang batid ng mga kalahok, nangingibabaw ang pagbanggit sa mga leksim na nakasaad sa Ingles. Kasama rin sa mga loan word ay suwatsoy, lamenedor, tokoy, rounder, plehe, suplete, berdedero, esmeril, at iba pa. Patunay ito na galing mismo sa salaysay ng mga kalahok na Platero at Mananara na buhat sa impluwensiyang Tsino at Kastila ang kanilang kinabibilangang industriya.

Dagdag pa rito, nasuri namang deribasyon ang ilang mga leksim buhat sa mga wikang katutubo gaya ng Sebuwano, Ilokano, Bikolano, Waray bukod sa Tagalog na namamayaning wika sa lugar at wikang Kastila, Ingles at Tsino naman mula sa banyaga. Ginamit ding gabay ang *UP Diksiyonaryong Filipino* sa paghahalaw ng mga deribasyong ito upang mapagtibay ang pagsusuri ng may-akda. Ang deribasyon ang tawag sa pagkakabuo ng salita o leksim kapag ito ay hinango sa orihinal nitong kahulugan sa pinanggalingang wika. Ang mga leksim gaya ng bubuan (mula sa Waray, Bikolano at Tagalog), kalupkop (Ilokano), tubog (Bikolano at Tagalog) na hango sa ating katutubong wika, samantala ang mga leksim naman na gaya ng pikaporti (Kastila), tamborin (Kastila), biniwas (Hapon), kadena (Kastila), kreyolya (Kastila), at marami pang iba na nasa talahanayan ay pawang mga leksim na galing sa banyagang wika. Mahihinuha sa mga salita ang industriyang pag-aalahas ay buhat sa impluwensiya ng mga Kastila na mababakas din sa nasasaad na kasaysayan at bunga rin ng salaysay ng mga nakapanayam na platero't mananara.

KONGKLUSYON

Ang mga leksim o terminong ginagamit ng mga platero't mananara sa paggawa ng alahas ay tanda na buhay na buhay ang industriya sa lungsod ng Meycauayan. Kapansin-pansin ito sa kanilang proseso ng paggawa ng alahas na pinanday na ng panahon at ng karanasan nila bilang mga platero't mananara na lubhang mauugat sa kanilang paraan ng pakikipag-ugnayan. Naisakonteksto ito sa paraan ng pagiging kabilang nila sa okupasyong naging pamana na ng ating mga sinaunang ninunong mag-aalahas. Sa kabila ng modernisasyon at pagbabagong-bihis ng lungsod, napanatili pa rin ng mga kababayan natin sa Bulacan ang halaga ng industriyang ito na kakabit ng kanilang kasaysayan at kultura.

Nagluwal ito ng rehistro ng wika na nakaangkla sa industriya ng pag-aalahas at maituturing na makabuluhang ambag sa speech community. Mababanaag ito sa mga salita o leksim na ibinahagi ng mga kalahok na sinuri ng may-akda sa usapin ng Systemic Functional Linguistic at sa gabay ng *UP Diksiyonaryong Filipino*. Natuklasan sa pag-aaral na ito na karamihan sa mga salita ay hiniram mula sa iba't ibang wika tulad ng Espanyol, Ingles, Tsino, at mga katutubong salita mula Bikolano, Waray, Sebuwano, Ilokano, at bukod sa wikang taal ang mga kalahok. Sa pagbuo ng mga salita, ginamit naman ang paghihiram (loan word), paglalapi, paggamit ng tambalan at ang nangingibabaw ay deribasyonal. Malinaw sa balangkas na ito kung paano naiangkop ang industriya mula sa makasaysayang pagdala rito ng mga banyaga at integrasyon ng mga elementong katutubo na nakaugat sa ating mayamang kultura ng Pilipinas.

Patunay ito sa pananaw ni Trudgill (2000) kung paanong ang leksikal na aytem na pag-aalahas na nakaugnay sa kaukulan nitong okupasyon. Sang-ayon sa mga kalahok ng pag-aaral, naging kontekstuwal na pagpapakahulugan ito alinsunod sa ipinamanang kaalaman sa kanila ng mga naunang nagtaguyod ng industriya ng pag-aalahas. Sa mga pamamaraang nakaukol sa industriyang kinabibilangan at ng mayamang kulturang humubog sa rehistrong ito ng makasaysayang sektor.

Patunay ito sa dalumat ni Zeus Salazar na ang wika ay impukan at kuhanan ng kultura. Ang kanilang mga salita't terminolohiya na ginagamit upang mapagyman ang kanilang sistema ng pamumuhay ay nagbibigkis sa kanilang mayamang ugnayan. Hindi umiiral sa kanilang komunidad ang kompetisyon, sapagkat tabi-tabi at magkakalapit ang mga pagawaan ng alahas, kundi namamayani ang pagtutulungan at pagkakaisa tungo sa ikatataguyod ng kanilang mayamang industriya.

May dahilan din kung bakit hindi katulad ng ibang lugar na may pagkakakilanlan ang lungsod ng Meycauayan, halimbawa ang Marikina bilang lugar ng pagsasapatos, ang Pateros bilang pook ng balutan, marahil ang eksklusibong dahilan ay ang kalidad at pagiging tulay ng inihahain nilang produktong alahas na nararapat lamang manatiling lingid sa paningin ng mga karaniwang mamamayan lalo na yaong mga dumarayo lamang sa kanilang pook. May katumbas na halaga ang kanilang alahas na kailangang ingatan at pagyamanin. Ang kanilang katapatan ang nagpapatatag ng kanilang negosyong inilalarawan ng mga terminolohiya at salitaan ng mga mag-aalahas sa lugar na dating sentro ng komersiyo ng lalawigan.

Marahil hindi lamang mga termino ang maaaring matuklasan sa lugar na ito. Bagamat ang pag-aaral na ito mabisa nang panimula sa mas komprehensibong pagsisiyasat sa isang lugar sa Bulacan, subalit maaari pang tuklasin ang natatagong kalidad na taglay ng Meycauayan sa paningin ng mananaliksik. Kung paanong ang kanilang pananaw bilang mag-aalahas ang siyang huhubog sa kanilang lungsod sa pagpopook nito at/o higit pa roon, isang pagwawangis sa kalakaran ng kanilang kalunsuran sa pag-iisip, pananaw, at pag-uugali ng mga taga-Bulacan na magandang ipagmalaki sa buong bansa. Kasinghalaga ng taglay ng mga alahas at ginto, ang yaman ng pagka-Pilipinong maikakabit sa mayamang diskurso ng mga tagarito. ♦

SANGGUNIAN

- Almario, Virgilio. *UP Diksiyaryong Filipino*. Ikalawang Edisyon. Diliman: UP Sentro ng Wikang Filipino, 2010.
- Almurashi, Wael Abdurahaman. "An Introduction to Halliday's Systemic Functional Linguistics." *Journal for the Study of English Linguistics* 4, no. 1 (2016).
- Ang Tubong Meycauayan. "Ang Lumang Bayan ng Meycauayan." Marso 23, 2021. <https://www.facebook.com/568453066664096/photos/a.1192947034214693/1882607231915333/>.
- Asia Society. "Philippine Gold: Treasures of Forgotten Kingdoms." Abril 8, 2016. <https://asiasociety.org/new-york/exhibitions/philippine-gold-treasures-forgotten-kingdoms#!artworks>.
- City of Meycauayan. "Brief History of Meycauayan." Abril 10, 2019. <http://www.cityofmeycauayanbulacan.gov.ph/?page=cityInfo>.
- _____. "Kasaysayan ng Bayan ng Meycauayan, Bulacan." Hunyo 18, 2021. <http://www.cityofmeycauayanbulacan.gov.ph/?page=cityInfo>.
- de Lara, Maritess, Chem R. Pantorilla, at Melba B. Ijan. *Pagsusuri sa Rehistro ng Wika ng mga Mananahi*. Inakses noong Enero 5, 2023. <https://www.scribd.com/document/383367903/Pagsusuri-Sa-Rehistro-Ng-Wika-Ng-Mga-Mananahi>.
- dela Cruz, Elizabeth. *Sulong pa, Meycauayan, Mga Pangunahing Hanapbuhay at Industriya*. Aklat Pang-alaala sa Pagdiriwang ng ika-420 taong Pagkakatatag ng Bayang Meycauayan (n.p.). (n.d.) Mini Library; Meycauayan City Hall.
- Fishman, Joshua et.al. *The Rise and Fall of the Ethnic Revival: Perspectives on Language and Ethnicity*. Berlin: Mouton, 1985.
- Haugen, Einar. "Dialect, Language and Nation." *American Anthropologist* 68, no. 4 (Agosto 1966): 922-35.
- Honorio, Cirilo S. *Ang Bayang Maykawayan at ang Himagsikan*. Aklat Pang-alaala sa Pagdiriwang ng ika-420 taong Pagkakatatag ng Bayang Meycauayan. (n.p.). (n.d.) Mini Library; Meycauayan City Hall.
- Labrador, Chinggay. "A Brief History of Jewelry in the Philippines." Disyembre 11, 2016. <https://nolisoli.ph/2244/a-brief-history-of-jewelry-in-the-philippines/>.
- Ortiz, Marianne C. "Rehistro ng Wika ng mga Camarero sa Lungsod ng Makati." *Malay* 33, no. 2 (Hunyo 2021): 46-57.
- Pantorilla, Chem R., Maritess D. de Lara, at Melba B. Ijan. "Ugnayan ng Wika at Ideolohiya: Ang Paglalarawan sa Rehistro ng mga Magsasaka sa Bulacan." *Salindaw: Varayti at Baryasyon ng Filipino*. Peregrino et.al (ed.) Diliman, Lungsod ng Quezon: Sentro ng Wikang Filipino. Unibersidad ng Pilipinas, 2012. 273 - 275
- Peregrino, Jovy M. et.al, ed. *MINANGA Mga Babasahin sa Varayti at Varyasyon ng Filipino*. Diliman, Lungsod ng Quezon: Sentro ng Wikang Filipino. Sistemang Unibersidad ng Pilipinas, 2002.
- Petras, Jayson D.G. *Bayan at Pagkabayan ng Salamyaaan: Ang Pagpopook ng Marikina sa Kamalayang-Bayang Marikeno*. *Dalamat E-Journal* 1, no. 2 (2010): 93-104. <https://ejournals.ph/article.php?id=6199>.
- Province of Bulacan. "Jewelry." Inakses noong Mayo 15, 2023. <https://bulacan.gov.ph/major-industries/>
- Tambourine Jewelry. "Tambourin Jewelry - A Little Bit of History." Oktubre 15, 2012. <https://tambourinejewelry.wordpress.com/2012/10/15/tamborin-jewelry-a-little-bit-of-history/>.
- Tarver, Evan. "Value Chain vs. Supply Chain: What's the Difference?" Marso 24, 2020. <https://www.investopedia.com/ask/answers/043015/what-difference-between-value-chain-and-supply-chain.asp>.

MGA PANAYAM:

The Confederation of Philippine Jewelers, Inc. "Jewelry Industry Roadmap." Inakses noong Enero 16, 2023. <https://industry.gov.ph/wp-content/uploads/2015/05/8th-TID-MS.-Florencios-Presentation-on-Jewelry.pdf>.

Salazar, Zeus A. "Ang Pantayong Pananaw bilang Diskursyong Pangkabihasnan." Nasa *Pilipinolohiya: Kasaysayan, Pilosopiya, at Pananaliksik*, inedit nina Violeta V. Bautista at Rogelia Pe-Pua, 37-45. Maynila: Kalikasan Press, 1991.

Villanueva, Voltaire. "Panimulang Pag-aaral sa Varayti ng Tagalog-Pateros sa Domeyn ng Balutan." Dalumat E-Journal 3 nos. 1-2 (2012): 72-87. <https://ejournals.ph/article.php?id=6218>.

Villavicencio, Francisco. "Mga Katawagang Pangmananara." Personal na panayam. Abril 12, 2019

Cirillo, Roberto. "Mga Katawagang Pamplatero." Personal na panayam. Abril 15, 2019

Estraño, Edgar. "Mga Katawagang Pamplatero." Personal na panayam. Abril 15, 2019

Delos Reyes, Joseph. "Mga Katawagang Pangmananara." Personal na panayam. Abril 15, 2019

Jimenez, Alvin. "Mga Katawagang Pamplatero." Personal na panayam. Abril 29, 2021

Baribar, Jipher. "Mga Katawagang Pangmananara." Personal na panayam. Abril 29, 2021

Si VLADIMIR B. VILLEJO ay kasalukuyang guro sa antas Senior High School sa Mataas na Paaralang Memoryal kay Mariano Marcos, isang pampublikong paaralan sa Maynila. Nagtapos siya ng Master sa Sining sa Araling Filipino – Wika, Kultura at Midya sa Pamantasang De La Salle-Maynila. Nakapaglahad na siya ng mga papel-pananaliksik sa iba't ibang kumperensya tulad ng PNPRS National Conference, 5th International Conference on Philippine and Asian Studies, 25th Young Scholars' Conference on Philippine Studies in Japan at 6th International Conference for Asian and Philippine Studies (ICAPS) na magkatuwang na pinamahalaan ng Pamantasan ng Silliman at DLSU. Nakapaglathala na rin siya ng mga artikulo at akda kagaya ng kanyang kolaboratibong papel (kasama si Dr. Leslie Liwanag) sa Malay Journal at akdang salin na "Ang Masayahing Prinsip (Mula sa orihinal na kuwento ni Oscar Wilde na "The Happy Prince) sa Salin Journal ng organisasyong PATAS. Maaari siyang makontak sa villejo.vladimir@deped.gov.ph